

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 118/03-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. marca 2004 v senáte zloženom z predsedu Daniela Švábyho a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť L. V., bytom M. B., zastúpeného advokátom JUDr. T. Š., Advokátska kancelária, K., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice – okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 82/96 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Košice - okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 82/96 p o r u š i l právo L. V., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Košice - okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 82/96 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. L. V. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice - okolie povinný mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. L. V. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 13 200 Sk (slovom trinásťtisíc'dvesto slovenských korún), ktorú je Okresný súd Košice - okolie povinný vyplatiť jeho advokátovi JUDr. T. Š., Advokátska kancelária, K., na jeho účet do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 11. júna 2003 č. k. I. ÚS 118/03-14 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť L. V., bytom M. B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. T. Š., Advokátska kancelária, K., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice – okolie (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 82/96.

2. Zo sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ 19. júla 1993 podal okresnému súdu návrh na začatie konania o náhradu škody spôsobenej údajným nezákonným rozhodnutím Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“). Podľa tvrdení sťažovateľa okresný súd napriek jeho žiadosti o odstránenie príčin priet'ahov a vytýčenie pojednávania z 18. júna 2002 „do dnešného dňa mi na predmetnú žiadosť nedal odpoveď“ a „v konečnom dôsledku od 19. 07. 1993 nevydal prvoinštančný rozsudok!“. Sťažovateľ považuje takéto konanie „za hrubé porušenie môjho ústavného práva – súdny návrh spravodlivo prejednať bez zbytočných priet'ahov“.

3. Na základe uvedeného sťažovateľ okrem vyslovenia porušenia označeného základného práva žiadal priznať primerané finančné zadostučinenie v sume 300 000 Sk, odôvodňujúc túto žiadosť okrem iného skutočnosťou, že namietaný postup okresného súdu je „hrubým zásahom do psychiky staršieho človeka už i vekom dosť narušenej“. Podľa sťažovateľa je postup okresného súdu „účelovým“ a predstavuje „psychické trýznenie vyvolávajúce stresy, nespavosť, depresie a v nekonečnom rade hašterivosť (...)“. Listom z 27. marca 2003 právny zástupca sťažovateľa doplnil jeho pôvodné podanie o návrh, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v predmetnej veci a aby sťažovateľovi priznal náhradu trov jeho právneho zastúpenia.

4. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci listami zo 16. mája a 4. júla 2003 a 22. januára 2004 písomne vyjadril predseda okresného súdu JUDr. J. P., resp. podpredsedníčka okresného súdu JUDr. Ľ. N.. Právny zástupca sťažovateľa sa vyjadril listom z 28. júna 2003.

5. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03).

II.

Na základe sťažnosti, jej príloh a písomných vyjadrení účastníkov konania ústavný súd zistil nasledovný relevantný priebeh a stav tohto konania:

1. Dňa 21. júla 1993 bol okresnému súdu doručený návrh sťažovateľa na začatie konania o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím ministerstva. Na základe výzvy okresného súdu sa ministerstvo 10. augusta 1993 vyjadrilo k žalobe. Okresný súd vo veci 6. októbra 1995 vykonal pojednávanie, na ktorom sťažovateľ vzal svoj návrh sčasti späť. V tejto časti okresný súd konanie uznesením č. k. 16 C 878/93-35 z 9. októbra 1995 zastavil a vo zvyšnej časti návrh sťažovateľa vylúčil na samostatné konanie vedené pod sp. zn. 16 C 82/96.

2. V ďalšom priebehu konania okresný súd vo veci 5. decembra 1997 uskutočnil pojednávanie, ktoré odročil za účelom vypočutia svedka. Na pojednávaní konanom 9. decembra 1997 sťažovateľ čiastočne zmenil obsah svojho žalobného nároku, na základe čoho mu okresný súd uložil „definitívne upraviť žalobu“. Podaním z 9. januára 1998 tak sťažovateľ urobil, ďalším podaním z 28. marca 2001 však obsah žalobného nároku opäť čiastočne modifikoval. V ďalšom priebehu konania okresný súd 6. marca 2002 sťažovateľa vypočul a listom z 28. marca 2003 ho vyzval „doplniť a upresniť uplatnené nároky“. V období medzi týmito úkonmi okresného súdu sa sťažovateľ listom z 18. júna 2002 obrátil na okresný súd so „žiadosťou o odstránenie príčin prierahov a vytýčenie termínu pojednávania“.

3. Okresný súd uznesením z 3. októbra 2003 č. k. 16 C 82/96-28 zastavil konanie „sčasti, ohľadne sumy 243.000,- Sk“ z dôvodov, že sťažovateľ 9. decembra 1997 vzal návrh na náhradu škody na zdraví späť „ohľadne sumy 243.000,- Sk a v rozsahu späťvzatia návrhu žiadal zastaviť konanie (...)“.

4. Okresný súd listom z 3. decembra 2003 predložil spis Krajskému súdu v Košiciach na rozhodnutie o odvolaní sťažovateľa, ktoré podal proti uzneseniu okresného súdu z 3. októbra 2003.

III.

1. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 82/96 došlo k porušeniu práva sťažovateľa zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných prietáhov (...)“.

2. Podpredsedníčka okresného súdu k tomu vo svojom vyjadrení zo 16. mája 2003 uviedla, že „k prietahom v konaní došlo, a to sčasti správaním sa žalobcu, ktorý v konaní produkuje podania, ktorými mení svoje nároky“.

3. Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu v reakcii (z 28. júna 2003) na toto vyjadrenie okresného súdu uviedol, že „nezistil dôvod na korekciu pôvodnej sťažnosti“, pretože „ani sám súd neuvádza, že by medzi jednotlivými úkonmi, ktoré zhodne popisujeme a ktoré vyplývajú zo sporového spisu, vykonal akékoľvek iné úkony alebo kroky, ktoré by viedli k ukončeniu sporu“. Zároveň uviedol, že mu „nemožno (...) pripísať podiel na prietahoch v konaní najmä s poukazom na ust. § 43 ods. 1, 2 a § 100 ods. 1 O. s. p., ktoré upravujú prípadný postup súdu v situáciách, ktoré Okresný súd vo svojom vyjadrení považuje za pochybenia sťažovateľa“.

4. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 146/03).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou EŠLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

4.1 Ústavný súd konštatuje, že okresný súd nepreukázal relevantnú procesnú činnosť v období od 10. augusta 1993 do 6. októbra 1995 (približne 26 mesiacov), od 10. októbra 1995 do 5. decembra 1997 (približne 26 mesiacov), od 10. januára 1998 do 6. marca 2002 (približne 39 mesiacov) a od 7. marca 2002 do 28. marca 2003 (približne 13 mesiacov), t. j. celkovo po dobu približne osem a pol roka.

4.2 Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že nie každý zistený prietah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, pokiaľ existujú ústavne relevantné dôvody, ktorými je možné nečinnosť súdu ospravedlniť (pozri napr. rozhodnutie sp. zn. I. ÚS 128/03 z 25. júna 2003 a v ňom cit. predchádzajúcu judikatúru ústavného súdu). V prípade namietanej nečinnosti okresného súdu tento uviedol, že na vzniknutých prietahoch sa sčasti podieľalo správanie sťažovateľa. V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že opakované úpravy predmetu konania sťažovateľom, t. j. jeho viacnásobné modifikácie žalobného nároku, mohli do určitej miery sťažiť postup okresného súdu pri rozhodovaní o veci. Zároveň ale konštatuje, že s prihliadnutím na povinnosť súdu postupovať v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá (§ 100 Občianskeho súdneho poriadku), a na jeho právomoc konanie zastaviť v prípade, že podanie vykazuje nedostatky, pre ktoré nie je možné v konaní pokračovať (§ 43 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku), ani takéto správanie sťažovateľa nepredstavuje dostatočný dôvod na nekonanie okresného súdu v celkovej dobe približne osem a pol roka. Inými slovami, zmenu žalobného nároku sťažovateľom z októbra 1995 nemožno považovať za ospravedlnenie nekonania okresného

súdu počas predchádzajúcich dvoch rokov, rovnako ako nemožno podobnými úkonmi sťažovateľa z decembra 1997, resp. januára 1998 ospravedlniť nečinnosť súdu počas ďalších dvoch rokov predchádzajúcich týmto úkonom. Približne rovnaká doba predchádza ďalšej zmene žalobného nároku sťažovateľa z marca 2001, počas ktorej opäť absentovala akákoľvek relevantná procesná činnosť okresného súdu. V období medzi 28. marcom 2001 a podaním sťažnosti už sťažovateľ s predmetom konania nijako nedisponoval a napriek tomu okresný súd v období dvoch rokov vykonal jediný relevantný procesný úkon, keď sťažovateľa v marci 2002 vypočul.

4.3 Ústavný súd dospel k záveru, že namietané prietahy boli v rozhodujúcej miere spôsobené postupom okresného súdu. Zistenú nečinnosť okresného súdu v dĺžke viac ako ôsmich rokov bolo preto v súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu potrebné považovať za „zbytočný prietah“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy. Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

5. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietahov.

6. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch (čl. 127 ods. 3 ústavy, § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

6.1 Sťažovateľ požadoval priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 300 000 Sk z dôvodu, že postup okresného súdu bol podľa jeho tvrdení „hrubým zásahom do psychiky staršieho človeka už i vekom dosť narušenej“ a vyvolal u neho „stresy, nespavosť, depresie a v nekonečnom rade hašterivosť (...)“.

6.2 Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať mu aj finančné zadosťučinenie podľa cit. ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa (pozri body 4.1 až 4.3 tejto časti) považuje za primerané vo výške 50 000 Sk.

6.3 Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

7. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Úspešnému sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom. Advokát vykonal tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania, písomné podanie (doplnenie sťažnosti) z 27. marca 2003 a vyjadrenie z 28. júna 2003. Odmena určená podľa § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len vyhláška) z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky) 12 811 Sk vo výške 1/3 predstavuje 4 270 Sk. Celkové trovy za tri úkony teda predstavujú 12 810 Sk a spolu s režijným paušálom ku každému úkonu (128 Sk v zmysle § 19 ods. 3 vyhlášky) sumu 13 194 Sk, po zaokrúhlení (§ 25 vyhlášky) 13 200 Sk. Z týchto dôvodov ústavný súd preto v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

8. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. marca 2004